

Regiegemeente en OVL: op zoek naar tools voor regie

Bezuinigingen en een krimpend overheids-apparaat maken van het OVL-beheer steeds meer een regietaak, waarbij het overgrote deel van de werkzaamheden wordt uitbesteed. Hoe blijft het overzicht dan behouden en welke kennis en tools zijn daarvoor noodzakelijk?

• door Rien Kort

Het verschijnsel 'regiegemeente' maakt binnen OVL-land een stevige opmars. Door slinkende overheidsbudgetten is het outsourcen van taken noodzakelijk gebleken, en de uitvoering van opdrachten moet efficiënter verlopen. "Een OVL-regisseur heeft een andere rol dan in het verleden en zal zichzelf daarom op een andere manier moeten manifesteren", aldus Ruben van Bochove van adviesbureau de Lux-Groep. "Voorheen was er meer tijd voor een ambtenaar om zich in zaken te verdiepen en zelf veel te doen. Daarnaast werd er veel autonoom gehandeld. Men was beperkt afhankelijk van collega's of externe partijen." Met de komst van integraal beheer in combinatie met de wens om regiegemeente te zijn, zal deze werkwijze veranderen. In het horizontale vlak is het kernwoord samenwerken. "De regisseur stelt zich minder op als opdrachtgever en zoekt gelijkwaardige partners, zoals externe beheerpartijen en adviesbureaus. Daarnaast zal hij optreden als een verbindende schakel tussen collega's en ingehuurde krachten."

Stevig opstellen

Ook in het verticale vlak zal de OVL-regisseur zich een andere rol moeten aanmeten. "Het glashelder verwoorden van doelstellingen moet verdere navraag overbodig maken. Naast de nodige efficiency maakt dat de gehele procedure meer controleerbaar." Dit is op zichzelf niets nieuws voor de regisseur. Hetzelfde principe gaat echter ook op voor wat betreft de interne communicatie richting de regisseur. "Deze mag zich daarin stevig opstellen: opdrachten van boven moeten ook smart worden gemaakt. Het moet in

één oogopslag duidelijk zijn wat er moet gebeuren. Het is daarom van belang dat wethouders en teammanagers ook meegaan in dit proces." Inzicht, de wijze van toetsing, de omgang met partners en randvoorwaarden omtrent de kennisgeving: een nieuwe bewustwording hiervan is noodzakelijk voor het welslagen van de gemeente als regisseur.

Dashboards

Een volgende stap is het ontwikkelen van een algemeen toepasbaar instrument om het regisseurschap en de gewenste kwaliteit van OVL te peilen. Dat gebeurde deels tijdens de Week van de Openbare Ruimte en aanhoudend tijdens overleggen van de IGOV-werkgroep Kengetallen. "In verschillende sessies gaan we op zoek naar de uniforme parameters van een dergelijk dashboard." Volgens Van Bochove bestaat er een gemene deler die in elke situatie van toepassing is: "Het is nog niet zeker, maar het lijkt dat de basis van een OVL-dashboard bij alle gemeenten hetzelfde is. We gaan de deelnemers vragen waaraan zij behoefte hebben. Het dashboard zal per gemeente anders zijn, omdat doelstellingen verschillen. Voornaamste punt is inzicht krijgen in de eigen werkwijze. Deze tool maakt controleerbaar of de uitgestippelde koers wordt gevolgd en zal worden gekoppeld aan de energiemonitor."

Kengetallen niet overboord

Over gemeenten is de wens naar een stuur- en meetinstrument groot, aldus IGOV-voorzitter Arthur Klink. "Het IGOV heeft gemerkt dat de OVL-kengetallensystematiek

slechts door een zeer beperkte groep OVL-beheerders wordt toegepast. Ze vinden het te ingewikkeld, zo blijkt uit navraag.” Daarom doet het IGOV een stap terug en onderzoekt welke informatie noodzakelijk is. “We gaan een methode ontwikkelen die op eenvoudige wijze informatie oplevert. De huidige OVL-kengetallensystematiek gooien we overigens niet direct overboord. Juist dankzij de complexiteit is het een gedegen systeem dat echte meetwaarden en benchmarkmogelijkheden biedt.”

Klantcontactcentrum

OVL-beheer nieuwe stijl is inmiddels succesvol geïntegreerd bij diverse gemeenten. Goeree-Overflakkee is daar een goed voorbeeld van. Volgens Edwin van Balen was het aanvankelijk wel even zoeken naar de juiste aanpak: “Door krimpende midelen ontstond bij de gemeente de radicale neiging om zoveel mogelijk uit te besteden. Gevolg was dat het totaaloverzicht ontbrak. Dus nam de gemeente het werk deels weer op zich. Tegelijkertijd werd gezocht naar een nieuwe werkmodus.” Een basale keuze is de oprichting van een klantcontactcentrum geweest en het uitbesteden van het bijhouden van de beheergegevens. Van Balen verzorgt enkel nog de aansturing. “Alleen de overload komt nog bij mij terecht. Dat scheelt enorm veel tijd. Er is nu bijvoorbeeld ruimte om renovaties voor te bereiden.”

Hij verwacht dat technologische ontwikkelingen een verdere ontmanteling van de gemeentelijke organisatie mogelijk maken. “Telemanagement biedt in dat opzicht de meeste kansen. Lichtpunten die zelf het defect melden en signaleren richting een aannemer: als je een goede greep op dat proces kunt krijgen, ben je als gemeente straks deels overbodig voor OVL. Voor herstelwerkzaamheden is geen administratieve rompslomp meer nodig, en datzelfde geldt voor telefoonteams die burgerklachten in behandeling nemen. Beheer en onderhoud op afstand zonder verdere tussenkomst van de gemeente heeft

de toekomst.” Aannemers anticiperen volgens hem ook op deze ontwikkelingen: “Ze moeten wel. Led heeft een stevige opmars gemaakt binnen OVL en dit type verlichting is minder storingsgevoelig. Straks komt het alleen nog aan op onderhoud en reparatie. Een deel van dat werk kan straks wellicht worden opgepikt door een sociale werkplaats. Dat scheelt opnieuw in de kosten. Grote vraag blijft voorlopig hoe de monitoring moet worden georganiseerd.”

Experimentele fase

Vooralsnog blijft het zoeken naar de juiste handelwijze. “Op dit moment bevindt het OVL-beheer zich in een experimentele fase. Het kan zijn dat beheer en onderhoud straks definitief tot het verleden behoren als gemeentelijke werklust. Het takenpakket beperkt zich in de toekomst wellicht tot het doen van de aanbesteding, een haarscherpe contractuele afstemming met de aannemer, de controle van de rekening en de uiteindelijke betaling.”

Contractmanagement

OVL-beheerder Marc Stroom van de gemeente Roosendaal verwacht dat OVL op korte termijn geen onderdeel meer uitmaakt van het gemeentelijke takenpakket. “De meeste gemeenten hebben na 2020 geen beheerders meer in dienst, vermoed ik. Hooguit beheerregisseurs die zich puur bezig houden met contractmanagement: het vastleggen, beheren en bewaken van gemaakte afspraken met derden. Voornaamste doel wordt het nastreven van het collegeprogramma en het beperken van klachten, storingen en mogelijke kapitaalvernietiging. Kortom, het management van openbare verlichting krijgt een zakelijker karakter en de techniek komt buiten de gemeente te liggen.”

Grip op alles

Stroom baseert zijn toekomstbeeld op de trends die zich momenteel al voordoen. “Het ambtenarenapparaat dunt overal uit. Voor beheer en onderhoud geven gemeenten de voorkeur

aan de markt.” Zo ook Roosendaal: Stroom is de enige binnen de gemeentelijke organisatie die zich bezighoudt met OVL. “Als eenling bevind je je in een kwetsbare situatie, maar door werkzaamheden op verantwoorde wijze te vermarkten, zijn de risico's beperkt en neemt de druk af.” Een conventionele OVL-beheerder wil grip op alles rondom openbare verlichting. Als beheerregisseur is dat niet meer aan de orde. Dat kan slechts steekproefsgewijs. “Maar de teugels richting de markt kan ik niet te veel laten vieren. Verlies van overzicht en de kans op manco's nemen dan toe.” Ondanks deze verwachtingen heeft onderzoek naar welke informatie straks relevant is voor de OVL-regisseur nog steeds zin, aldus Stroom. Wel moet er vooraf aan twee belangrijke voorwaarden worden voldaan: “In de eerste plaats moet de basis op orde zijn in de vorm van een goed gevuld beheersysteem. Veel pakketten binnen Nederland zijn echter nog niet op orde. In de tweede plaats is het collegeprogramma leidend, niet de wens van de OVL-beheerder. Welke tools er nodig zijn, is afhankelijk van welke kant een bestuur op wil. Dat kan per gemeente behoorlijk verschillen.”

Geen bedreiging

Daarom heeft een discussie over OVL-beheer niet alleen zin, het is zelfs noodzakelijk. “OVL-beheerders dienen er goed van doordrongen te zijn dat hun werk in zijn huidige vorm verdwijnt en extern wordt uitgezet. Het is zaak om dit niet als een bedreiging, maar als een kans te zien. De conventionele OVL-markt verdwijnt ook, mede dankzij de voortsnellende techniek met steeds completere, zelfregulerende oplossingen. Het is nu onze zorg dat OVL straks goed en verantwoordelijk wordt weggezet. Dat vraagt om andere competenties en een markt die bereid is innovatief in te spelen op technische en organisatorische ontwikkelingen.”

www.igov.nl

- Op 21 april heeft de Lichtdag van de Week van de Openbare Ruimte plaatsgevonden. Het IGOV heeft een groot deel van het programma ingevuld op basis van het IGOV-rapport OVL 2030. Dit rapport beschrijft een visie op de toekomst van de openbare ruimte en openbare verlichting, en blijkt een waardevolle inspiratiebron van Smart City concepten tot de veranderende rol van de overheid. Het rapport OVL 2030 is gratis voor leden van het IGOV en het IGOV InnovatiePlatform.
- Op 21 mei vindt in het hypermoderne high-tech MediaPlaza Utrecht het feedback-moment van de LightChallenge plaats. Bij dit evenement worden voor de eerste keer de ontwerpconcepten aan het publiek getoond voor feedback ten behoeve van de vervolmaking van de ontwerpen. Het IGOV is gastheer van dit evenement en organiseert die dag ook haar ledenbijeenkomsten van IGOV en IGOV Innovatie Platform met in de avond gelegenheid om de lichtkunstroute Trajectum Lumen te bezoeken onder begeleiding van een gids.
- Smart City Lighting Event: 24 & 25 juni 2015. Dit evenement (georganiseerd door de gemeente Eindhoven, in samenwerking met onder andere LUCI) geeft inzicht in de nieuwste trends, maar tegelijkertijd staan kennis delen en uitwisselen, het samen creëren van nieuwe projecten en netwerken ook centraal. Lichtexperts van verschillende Europese steden staan te trappelen om u te inspireren. IGOV is één van de partners van het Smart City Lighting Event.
- Het IGOV is ook partner van de NSVV-studie naar de invloed van lichtreductie op sociale veiligheid. Het IGOV wil de belangen van overheden in de toepassing van openbare verlichting in de breedste zin behartigen en tevens haar kennis en ervaring met de gebruiker van de openbare ruimte inbrengen. Door een actieve rol in te vullen in de werkgroep wil het IGOV ook de praktische toepasbaarheid in relatie tot de verantwoordelijkheid van de overheid als wegbeheerder blijven toetsen.
- Om op de hoogte blijven van actueel nieuws kunt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief van IGOV en IGOV Innovatie Platform (info@igov.nl).

